

קידושי קטנה על ידי האב

- תלמוד בבלי מסכת קידושין דף ג עמוד ב
- בכסף. מנ"ל? ותו, הא דתנן: האב זכאי בבתו בקדושיה, בכסף, בשטר, ובביאה, **מנלן דמיקניא בכסף, וכסף דאבוה** הוא? אמר רב יהודה אמר רב, דאמר קרא: **ויצאה חנם אין כסף, אין כסף לאדון זה, אבל יש כסף לאדון אחר**, ומאן ניהו? אב. ואימא: לדידה! הכי השתא, **אביה מקבל קידושיה, דכתיב: את בתי נתתי לאיש הזה**, ואיהי שקלה כספא? ואימא: ה"מ קטנה דלית לה יד לקבל קידושין, אבל נערה דאית לה יד לקבל קידושין, תקדיש איהי נפשה ותשקול כספא! אמר קרא: **בנעוריה בית אביה**, כל שבח נעורים לאביה. ואלא הא דאמר רב הונא אמר רב: **מנין שמעשה הבת לאב? שנאמר וכי ימכור איש את בתו לאמה, מה אמה מעשה ידיה לרבה, אף בת נמי מעשה ידיה לאביה**, תיפוק ליה מבנעוריה בית אביה! אלא בהפרת נדרים הוא דכתיב, ה"נ בהפרת נדרים הוא דכתיב! וכ"ת נילף מיניה, ממונא מאיסורא לא ילפינן! וכי תימא נילף מקנסא, ממונא מקנסא לא ילפינן! וכ"ת נילף מבושת ופגם, שאני בושת ופגם, דאבוה שייך בגוייהו! אלא מסתברא, דכי קא ממעט - {ד.} יציאה דכוותה קא ממעט. והא לא דמיא האי יציאה להאי יציאה, התם נפקא לה מרשות אדון לגמרי, והכא אכתי מיחסרא מסירה לחופה! בהפרת נדרים מיהא נפקא לה מרשותיה, דתנן: נערה המאורסה, אביה ובעלה מפירין נדריה. ...
- ואיצטריך למכתב קידושיה לאביה, ואיצטריך למכתב מעשה ידיה לאביה; דאי כתב רחמנא קידושיה לאביה, הוה אמינא משום דלא טרחא בהו, אבל מעשה ידיה דקא טרחא בהו - אימא דידה הוו; ואי אשמעינן מעשה ידיה, דקא מתזנא מיניה, אבל קידושיה דמעלמא קאתי לה. אימא דידה הוו, צריכא.

- קידושין ד עמוד ב

- **ותנא מייתי לה מהכא, דתניא: כי יקח איש אשה ובעלה והיה אם לא תמצא חן בעיניו כי מצא בה וגו' - אין קיחה אלא בכסף, וכן הוא אומר: נתתי כסף השדה קח ממני. והלא דין הוא: ומה אמה העבריה שאינה נקנית בביאה - נקנית בכסף, זו שנקנית בביאה - אינו דין שתקנה בכסף! יבמה תוכיח, שנקנית בביאה ואינה נקנית בכסף. מה ליבמה שכן אין נקנית בשטר, תאמר בזו שנקנית בשטר? ת"ל: כי יקח איש. הא למה לי קרא? הא אתיא לה! אמר רב אשי: משום דאיכא למימר מעיקרא דדינא פירכא, מהיכא קא מייתית לה? מאמה העבריה, מה לאמה העבריה שכן יוצאה בכסף, תאמר בזו שאינה יוצאה בכסף? ת"ל: כי יקח איש.**
- ואיצטריך למיכתב ויצאה חנם, ואיצטריך למיכתב כי יקח איש; דאי כתב רחמנא כי יקח, הוה אמינא קידושין דיהב לה בעל - דידה הוו, כתב רחמנא ויצאה חנם; ואי כתב רחמנא ויצאה חנם, הוה אמינא היכא דיהבה (ליה) איהי לדידיה וקידשתו - הוו קידושי, כתב רחמנא כי יקח - ולא כי תקח.

רש"י מסכת קידושין דף ג עמוד ב
מנלן - הנך תרתי דמקניא בכסף כדקתני מתני' ומנלן שהאב זכאי בו כדקתני התם.

תוספות מסכת קידושין דף ג עמוד ב
ואימא לדידה - וא"ת הא ע"כ לא איצטריך קרא אלא לומר שהן לאב דהא דמקדשה בכסף גמר קיחה קיחה משדה עפרון
וי"ל דמ"מ מיתורא לא נאמר שהן של אב אם אין משמעות דקרא דלקמן במסקנא אמרי' דהני תרי קראי צריכי

האב והבת

```
graph TD; A[האב והבת] --> B[Is he fundamentally her agent? Accepting the kiddushin on her behalf?]; A --> C[Or is he the principal party?]
```

Is he fundamentally her agent? Accepting the kiddushin on her behalf?

Or is he the principal party?

תוס

תוספות מסכת קידושין דף ג עמוד ב

ואימא ה"מ קטנה - אף על גב דקרא איירי בנערה דכתיב (דברים כב) וסקלוה ועוד דמוציא שם רע על הקטנה פטור מ"מ י"ל דה"ק את בתי נתתי לאיש הזה כשהיתה קטנה ועתה היא גדולה וא"ת הא לקטנה לא איצטריך קרא דהשתא זבוני מזבין לה כסף קידושין מיבעיא דכה"ג אמרי' גבי מעשה ידיה בפרק נערה שנתפתתה (כתובות דף מז.) וי"ל דלא דמי דגבי מעשה ידיה ניחא כי כשמכרה מוכר מעשה ידיה שהרי למלאכתה נמכרת אבל קידושין לא שייכא במכר אף על פי שיכול ליעדה היינו בכסף שנמכרה אבל בקידושיה ממש לא מצינו שום זכות לאב וא"ת הא אמרינן בפרק נערה (שם) שמעשה הבת לאב מדזכי ליה רחמנא למימסרה לחופה אף על פי שמבטלה ממלאכתה ופירש התם בקונטרס דזכי ליה רחמנא מדכתיב את בתי נתתי לאיש דמשמע כל נתינות אפילו מסירה לחופה ומאי ראיא אימא ה"מ קטנה אבל נערה לא כדאמר הכא וי"ל דהאי קרא את בתי נתתי ע"כ איירי בנערה כדפרישית ונהי דלענין קידושין נוכל לפרש את בתי נתתי כשהיתה קטנה החופה א"א לפרש אלא בנערה דאי בקטנות א"כ היתה נשואה כשזינתה ודינה בחנק ולא בסקילה דעל זנות של קטנות לא מיחייבה.

תוספות מסכת קידושין דף ה עמוד א

שכן ישנן בעל כרחה - פי' בקונטרס ביאה ביבמה שטר בגרושין כסף באמה
העבריה וקשה לרבינו תם אם זה חשוב בעל כרחה מה שהאב מוכר את בתו
בעל כרחה א"כ מאי קאמר רב הונא לקמיה כסף באישות מיהא לא אשכחן
בע"כ הלא האב מקדש בתו קטנה בכסף בע"כ ואומר רבינו תם כיון דאב
במקום בתו קאי אין זה חשוב בע"כ כיון שהוא מדעתו של אב וא"ת א"כ היכי
קאמר כסף נמי איתא באמה העבריה בע"כ הרי אב מוכרה מדעתו

רמב"ן - דין מיוחד שלאב יש לקדש בתו

חידושי הרמב"ן מסכת קידושין דף ג עמוד ב
ואימא ה"מ קטנה דלית לה יד. פרש"י ז"ל ואף על גב דקרא בנערה כתיב אימא ה"מ כשקדשה כשהיא קטנה, ואי קשיא קטנה למה לי קרא פשיטא דהא מצי מזבין לה ונימא כי אצטריך קרא לנערה, איכא למימר סד"א זבוני הוא דמצי מזבין לה משום דנפקא בימי נערות ומה מכר לו ראשון לשני כל זכות שתבא לידו, אבל קדושי לא מצי מקדש לה דהא לא נפקא מרשות בעל בנערות ובגרות כי היכי דנפקא מרשותיה דאב ואין אדם מוכר דבר שאינו שלו קמ"ל, וא"ת והא בזבוני אי בעי מיעד לה ולא נפקא מרשותיה, איכא למימר יעוד לאו אב קא עביד ליה אלא זכות שזכתה תורה לאדון הוא אבל אב אין בידו למוכרה אלא לשפחות מפני שיוצאה בנערות ובגרות שדינה לצאת מרשותו.

... והא דאמרינן לעיל ה"מ קטנה אבל נערה, ה"פ ואימא ה"מ קטנה שהאב רשאי לקדשה וכיון שהוא רשאי לקדשה ולא היא עצמה אי אפשר לומר שכסף קדושין יהו שלה שהרי האב לא מחמתה הוא זוכה ולא מחמת שליחות שהרי היא אין לה לא יד ולא שליחות, אבל נערה דאית לה יד אימא דמציא נמי איהי לקדושי נפשה ואיהי תשקול כספה כשהיא קדשה את עצמה, ובעינן למפשט מהפרת נדרים שהכל ברשות האב, שאלו היתה ברשות עצמה כלל הואיל ונדרה מדעתה האיך יפר האב, וכן נמי מכסף קנסה נמי ידעינן דלעולם כסף הוי דאב, וכיון שכן ודאי איהי לא מקבלה קדושיה דהאיך אפשר שהיא מקבלה קדושיה ואביה שקל כספה.

... ויש שפירשו דהכא אמעשה ידיה קא פריך ואדרב הונא קאי דאמר מנין שמעשה הבת לאביה, וכ"ת ניליף מעשה ידיה מנדרים ואכתי למה לי לאמה וכו', וכ"ת ניליף מבושת ופגם והיה המקשה רוצה לומר דהאי בנעוריה כל שבח נעורים קאמר ודרב הונא לאו דוקא, ודחינן שאני בושת ופגם וכו' ואין ללמוד מעשה ידיה מבושת ופגם, ודרב הונא דוקא ואכתי כסף קדושין מנ"ל, וזה יותר נכון ולשון קצרה לתלמידים, וא"ת ונימא נמי וניליף מכסף קדושין, איכא למימר הא כבר אמר לן דממונא מאיסורא לא גמרינן, והאי דלא אקשי מעיקרא הכי משום דבהפרת נדרים קאי, ויש שאמרו לרווחא דמלתא קא פריך ליה דאפי' נפקא ליה בושת ופגם מדוכתא אחריתי שלא מקדושין אין ללמוד קדושין מהן, וזהו האמת לפי דעתי.

ריטב"א - פשוט שהאב מקדש, כמו שיכול למכור לאמה

חידושי הריטב"א מסכת קידושין דף ג עמוד ב
ופרקין השתא אביה מקבל קידושיה דכתיב את בתי נתתי לאיש הזה ואיהי שקלא כספא. פירוש כיון דזיכתה
לו תורה שרשאי לקדשה בעל כרחה ושלא מדעתה איהו חשיב מקנה ובעל דבר וכממונו היא חשובה בענין
זה, וכיון דאיהו הוי מקנה לא סגי דלא ליהוי כסף דיליה דאי איהי שקלא כספא איהי חשיבא בעל דבר ואין
האב אלא כשליח ואם כן היאך אפשר לו לקדשה בעל כרחה

....

וכי תימא וקטנה למה לי קרא השתא זבוני מזבין לה קדושיה מיבעיא, איכא למימר שאני מכירה שלא מכר לו
אלא זכותו שהרי אף מרשות אדון יוצאה בנערות, אבל קדושין שאינה יוצאה בבגרות ולא בנערות אין אדם
מוכר דבר שאינו שלו, וכן נראה דעת רש"י ז"ל, ואינו נכון, ועיקרן של דברים דודאי בין בנערה בין בקטנה
פשיטא לן מילתא שהאב יכול לקדשה מדכתיב את בתי נתתי ובהא כולי עלמא מודו ולא איפלגו לקמן
במכילתין (מ"ג ב') אלא בדידה אם יש לה יד לנערה לקדש אף היא עצמה או אביה ולא היא, אבל באביה ליכא
מאן דפליג, ופשיטא לן מילתא דכל היכא דאביה מקדש לה אפילו כשהיא נערה איהו שקיל כספא וכדאמרין
לעיל דהא לא אפשר בלאו הכי, אלא היינו הוא דאמרין דנערה דאית לה יד מיהת להתקדש כשאין לה אב כי
יש לה אב נמי תקדש איהי נפשה ותשקול כספא כיון שהיא קדשה עצמה.

תוס רי"ד - האב כשליח ואפוטרופוס של הבת

תוספות רי"ד מסכת קידושין דף ג עמוד ב

וכי תימא נילף מבשת ופגם שאני בשת ופגם כו' קשיא לי דהא מדזכי רחמנא בשת ופגם לאב מצינן למילף דזכי אבי' לקדשה למנוול ומוכה שחין בע"כ וכיון שלמדנו שהאב יכול לקדשה מסברא למדנו שכסף קידושי' שלו כדאמרן לעיל והאי קרא בנערה כתיב. ונראה לי לתרץ שאין התלמוד מקשה שלא יוכל אביה לקדשה שהדבר ידוע שיכול לקדשה אפי' בעודה נערה דקרא דאת בתי נתתי לאיש הזה בנערה כתי' ולא כדפריש המורה כגון דקידשה כשהיא קטנה אלא אפילו כשהיא נערה ילפינן מני' דמצי לקדשה בע"כ. והכי מקשה תינח קטנה דלית לה יד כלל יקדשנה אביה ויזכה בכסף קידושי' אבל נערה דאית לה יד אף על פי שהאב יכול לקדש' כדילפינן מאת בתי נתתי גם היא תקדש עצמה בלי דעת האב ותישקול איהי כספא ויהיה בה זוכה שתי ידיים יד אביה וידה. וכיון שגם היא יכולה לקדש עצמה בלא דעת האב גם אם קידשה אביה לא יזכה בכסף קידושי' והשתא אתי שפיר דלא ילפינן קידושין מבשת ופגם דאע"ג דאינון דאב אפי' בנערה מפני שיכול למוסרה למנוול ומוכה שחין כדילפינן מאת בתי נתתי ויקבל מהן דמי' אבל לעולם כסף קדושיה דידה הו'.

